

УДК 37 : 338.2(476)

ПРЫХОД АДУКАЦЫІ Ў ІНТАРЭСАХ УСТОЙЛІВАГА РАЗВІЦЦЯ (АУР) НА БЕЛАРУСЬ

Тарада М.І.

УА "Гродзенскі дзяржаўны аграрны ўніверсітэт"

г. Гродна, Рэспубліка Беларусь

Тэрмін "устойлівае развіццё" (УР) быў заяўлены на Генеральнай асамблеі ААН ў 1987 годзе як новая мадэль развіцця цывілізацыі. З гэтага моманту "устойлівае развіццё" (Sustainable Development) стала выкарыстоўвацца ў сэнсе руху наперад, калі чалавецтва задавальняе свае жылцёвыя патрэбнасці, не ліпя гэтага будучыя пакаленні. На канферэнцыі па ахове навакольнага асяроддзя ў Рыа-дэ-Жанэйра ў 1992 годзе ААН прапанавала ідэю пераадолення глабальнага крызісу, якая атрымала назву "Канцэпцыя ўстойлівага развіцця". Там разглядаліся пытанні пераадолення галыцьбы, дыскрымінацыі жанчын і нацыянальных меншасцяў, аховы здароўя, водазабеспячэння і асветы, забруджвання навакольнага асяроддзя, а на канферэнцыі ў Каіры (1994 год) дабавіліся і дэмаграфічныя праблемы. У 1997 годзе Беларусь, Расія і Украіна прынялі нацыянальныя праграмы па ўстойліваму развіццю, накіраваныя на вырашэнне комплексу сацыяльных, эканамічных, дэмаграфічных і экалагічных праблем [1].

Паралельна з канцэпцыяй ўстойлівага развіцця пачала развівацца і другая канцэпцыя - адукацыя для ўстойлівага развіцця (АУР), першы ўспамін аб якой з'явіўся ў 36 главе "Навесткі дня на XXI век", прынятай у 1992 годзе ААН. Дзесяць пачатку працы над АУР былі абраны чатыры галоўныя моманты: пазаштатнае базавай адукацыі, пераарыентацыя існай адукацыі на ўстойлівае развіццё, развіццё інфармавацыі ў грамадстве і выхаванне [2]. У сакавіку 2005 года Еўрапейскай Эканамічнай Камісіяй ААН была апублікавана "Стратэгія для адукацыі ў інтарэсах ўстойлівага развіцця", а ЮНЭСКО аб'явіла 2005-2014 гады дзесяцігоддзем АУР. Дакладнага азначэння АУР няма, але яго можна прапанавать у такім напісанні: адукацыя для ўстойлівага развіцця - гэта працэс, які працягваецца па працягу ўсяго жыцця пачынальна з ранняга дзяцінства да атрымання вышэйшай адукацыі і адукацыі для дарослых, і выходзіць за межы фармальнай адукацыі...

Адукацыя для ўстойлівага развіцця заклікана развіць такія веды, уменні і кампетэнасці, якія дазваляць людзям прымаць індывідуальныя і калектыўныя рашэнні лакальнага і глабальнага характару для пазаштатнага якасці жыцця без

пагрозы будучыні планеты. На пытанне, што з'яўляецца зместам, прадметам вывучэння АУР, магчымы адказ:

- узаемасувязі - у грамадстве, эканоміцы і прыродзе на лакальным, рэгіянальным і глабальным узроўнях.

- грамадзянская, правы і адказнасць;
- запатрабаванні і правы будучых пакаленняў;
- разнастайнасць культурная, сацыяльная і біялагічная;
- якасць жыцця, раўнапраўе і сацыяльная справядлівасць;
- "устойлівыя" змены - развіццё ў рамках апорнай здольнасці экасістэм;
- будучыня - прагназуемая і непрадказальная [3].

Для ўвасаблення ў жыццё канцэпцыі ўстойлівага развіцця неабходна:

- прыняццё агульначалавечых канцэпцый;
- усведамленне таго, што наша сённяшняе выява жыцця ўплывае на будучыя пакаленні;

- разуменне ўзаемасувязяў у грамадстве і ў навакольным асяроддзі;
- умненне аналізаваць змены ў грамадстве і ў навакольным асяроддзі і прагназаваць наступствы гэтых змен;

- умненне ўжываць навіны веды да разнастайных жыццёвых сітуацый;
- навыкі супрацоўніцтва ў рашэнні разнастайных праблем;
- здольнасць да аналітычнага, крытычнага і творчага мыслення;
- наважлівае стаўленне да разнастайнасці ў прыродзе і грамадстве.

Выключна важным для выпрацоўкі навыкаў самастойнага прыняцця экалагічна і сацыяльна значных рашэнняў становяцца: актыўнасць, развіццё крытычнай выявы мыслення, дэмакратычнасць, дынамізм, гласнасць, інтэграцыя, міждyscyплінарны падыход, выкарыстанне сучасных інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій, праблемная арыентаванасць, арыентаванасць на працэс, праяктыраванне.

АУР можа быць рэалізаваная ў выглядзе асобных вучэбных курсаў і адукацыйных мерапрыемстваў як у сферы фармальнай, так і нефармальнай адукацыі. З метадамі нефармальнай адукацыі мне даводзілася неаднаразова сустракацца. У 2007 годзе быў на семінары па распрацоўцы праксічных прапаноў для удзелу ў праграмах Еўрапейскага Саюза ў Кіеве. Там, з прадстаўнікамі самых розных грамадскіх арганізацый, мы, у працоўных групах, сфармаваных па інтарэсах, па працягу 4 дзён вучыліся распрацоўваць заяўкі на праекты па ўстойліваму развіццю рэгіёнаў. Праца была вельмі складанай, але яшчэ больш складаным быў удзел у семінары, які праходзіў восенню 2008 года ў Віпні, на які трэба было з'яўляцца са сваім паўтубкам, бо ўсе распрацоўкі на гэты раз вяліся ў Microsoft Office Excel. Вясной 2010 нашчасціла напрысутнічаць у Мінску на семінары па нефармальнай адукацыі для дарослых, які праводзіла Галіна Верамейчык – выканаўчы дырэктар МГА "Адукацыя без межаў". У семінары прымала ўдзел трэнер з Санкт-Пецярбургу. Увогуле, пачынаючы з 2005 года, у Беларусі штогод праводзяцца Тэдняе нефармальнай адукацыі і асветы, падчас якіх праводзяцца сустрэчы, семінары, круглыя сталы, прэзентацыі, выставы. У 2006 і 2008 гадах адбыліся Фэстывалі нефармальнай адукацыі падтрымання dvv-internacional і Мінскім міжнародным адукацыйным праграм імя Яханеса Рау, якія сталі не толькі адметнай інфармацыйнай падзеяй, але і святам. З вітальным словам на пленарным

паседжанні перад удзельнікамі выступілі прадстаўнікі Міністэрства адукацыі РБ, Палаты прадстаўнікоў НС РБ, амбасад Германіі і Швецыі [4].

У сакавіку 2011 года ў Мінску адбыўся семінар-трэнін “Школа экалагічнага актывіста (першы ўзровень)”, на які былі запрошаны выкладчыкі розных ВНУ Беларусі, праца якіх звязаная з экалогіяй. Пасля некалькіх семінараў першага ўзроўню абудзешца тыднёвая Школа ў мястэчку Камарова, дзе мясцовыя жыхары жывуць у суладдзі з прыродай. За час семінару ў групах удзельнікі вывучалі на практыцы асобныя падыходы, якія можна выкарыстоўваць у сваёй працы са студэнтамі ў АУР.

На семінары мы пазнаёміліся з Нацыянальным планам дзеянняў па рэалізацыі стратэгіі ЕЭК ААН па адукацыі ў інтарэсах устойлівага развіцця у Рэспубліцы Беларусь на 2011-2014 гады, які мае адказных за выкананне – міністэрствы юстыцыі, адукацыі, прыроды, МДЭУ імя А.Д.Сахарова, абл- і гарвыканкамы, УМА ВНУ, РІВШ, грамадскія аб’яднанні. ВНУ атрымаюць дакумент на працягу найблізкага паўгоддзя.

ЛІТАРАТУРА:

1. Рябова, Н.В. В поисках гармонии. Образование для устойчивого развития / Н.Рябова, Т.Новикова. – Минск: Медисонт, 2010. – 102 с.
2. Програма дзействаў: Повестка дня на 21 век і др. дакументы канферэнцыі в Рио-де-Жанейро / Сост.М.Квинг. – Женева. Центр «За наше общее будущее», 1993. – 70 с.
3. Калинин, В.Б. Образование для устойчивого развития / В.Б.Калинин // Вестник АсЭкО. - №3, 2001.
4. Верамейчык, Г. Неформальная адукацыя ў Беларусі / Г. Верамейчык // Адукатар.- № 2 (18), 2010. – С.2-7.
5. Национальный план действий по реализации стратегии ЕЭК ООН по образованию в интересах устойчивого развития в Республике Беларусь на 2011-2014 г.г. http://ecoeedu.iseu.by/uploads/files/NationalPlanESD_draft18.01.11.pdf.